Provincie Noord-Holland

Rijksoverheid

Ruimtelijk arrangement provincie Noord-Holland – Rijk 2025

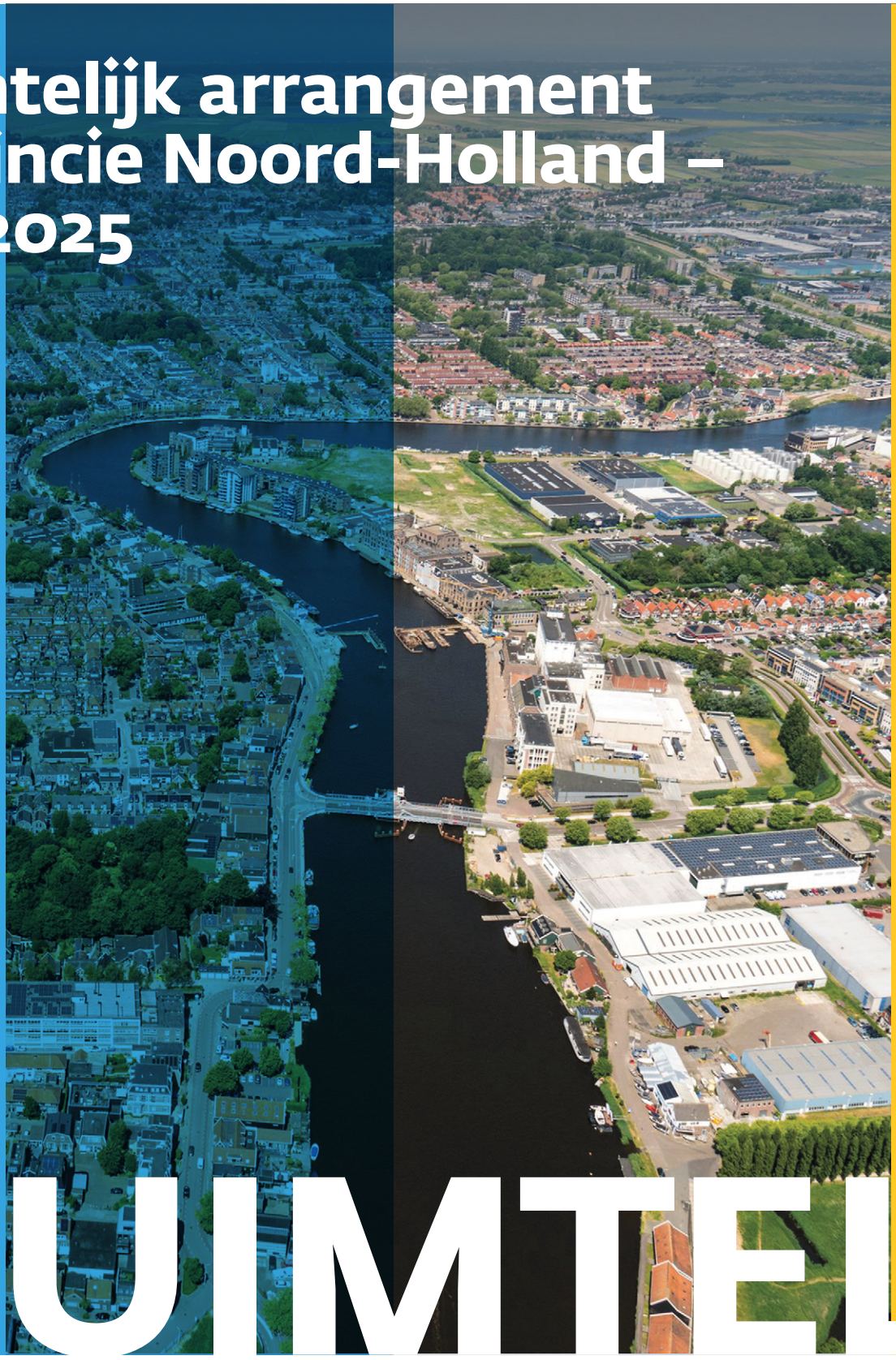

RUIMTELI

INHOUD

3 **1. Schaarse ruimte eerlijk verdelen: samenwerken aan ruimtelijke ordening**
3 1.1 Inleiding
3 1.2 Omgevingsvisies
3 1.3 Programma NOVEX
3 1.4 Raamwerk Ruimtelijk Arrangement

4 **2. Ruimtelijk arrangement: wederkerige bestuurlijke afspraken**
4 2.1 Doel
4 2.2 Scope
4 2.3 Reikwijdte
4 2.4 Bronnen
4 2.5 Samenwerking en commitment

5 **3. Ruimtelijke Afspraken**
5 3.1 Overzicht ruimtelijke afspraken
6 3.2 Ruimtelijke afspraken

19 **4. Overige aspecten van te maken afspraken**
19 4.1 Betrokkenheid gemeenten, waterschap
19 4.2 Monitoring & Voortgang
19 4.3 Looptijd afspraken

20 **5. Ondertekening door minister van VRO en gedeputeerde Ruimte Noord-Holland**

1 SCHAARSE RUIMTE EERLIJK VERDELEN: SAMENWERKEN AAN RUIMTELIJKE ORDENING

1.1 Inleiding

- Ruimte is een schaars en waardevol goed.
- De grote opgaven waar Nederland voor staat hebben allemaal ruimtelijk consequenties.
- Deze opgaven vragen - naast ruimte - integrale samenhangende afwegingen die moeten leiden tot robuuste ruimtelijke keuzes die uiteindelijk neerslaan op ieder erf en perceel.
- Gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk gaan samen met de inwoners aan de slag om resultaat te behalen.
- Als we keuzes maken, slim combineren en een integrale aanpak hanteren, is het mogelijk om een balans vinden tussen het beschermen van een veilige en gezonde leefomgeving en het optimaal benutten van de ruimte om ontwikkeling mogelijk te maken.
- Dat is nodig omdat steeds vaker sprake is van complexe en schurende ruimtelijke opgaven en de schaarse ruimte eerlijk moet worden verdeeld.
- Binnen provincies vallen nationale en regionale opgaven samen. Ze staan samen aan de lat om de regie op de ruimte vorm te geven op nationaal en provinciaal niveau. Zo dragen ze gezamenlijk bij aan de ontwikkeling van de toekomstige fysieke leefomgeving in Nederland.

1.2 Omgevingsvisies

- Het Rijk werkt aan de Nota Ruimte als zelfbindende omgevingsvisie. De ambitie voor de Ontwerpnota Ruimte is om deze na vaststelling in de ministerraad van 20 juni 2025 aan de Tweede Kamer te sturen, met na de zomer de terinzagelegging.
- De provincie Noord-Holland werkt aan de actualisatie van haar Omgevingsvisie. Vaststellen van de geactualiseerde Omgevingsvisie staat vooralsnog voor eind 2026 gepland. Beide visies bevatten de ruimtelijke keuzes voor 2030 en 2050 met een doorkijk naar 2100.

1.3 Programma NOVEX

- Rijk en provincies werken samen aan het programma NOVEX.
- Dit programma bestaat op dit moment uit:
  - het vormgeven aan Ontwikkelperspectieven via realiseren van Uitvoeringsagenda's in 16 NOVEX-gebieden (gebieden-spoor) en
  - het maken van afspraken in 12 Ruimtelijke Arrangementen tussen Rijk en Provincies (provincie-spoor).
- Op 12 december 2022 heeft het Rijk de ruimtelijke opgaven, in de vorm van een startpakket, aan iedere provincie voorgelegd om de nationale ruimtelijke doelen in te passen en te combineren met de lokale doelen en ambities op het gebied van ruimte.
- In reactie hebben alle twaalf provincies een ruimtelijk voorstel gemaakt. Deze bevatten (op hoofdlijnen) voorstellen hoe om te gaan met samenhangende en integrale ruimtelijke opgaven.
- Het Ruimtelijk Voorstel provincie Noord-Holland, met als titel Vormgeven aan de toekomst van Noord-Holland, op weg naar een ruimtelijk voorstel is op 2 juli 2024 door het College van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland vastgesteld en aan het ministerie van BZK verzonden.

1.4 Raamwerk Ruimtelijk Arrangement

- De notitie 'Productbeeld en Proces Ruimtelijk Arrangement is vastgesteld in het BO VRO van 12 december 2024 en vervolgens vastgesteld door het IPO-bestuur op 16 januari 2025. Deze notitie geeft een beschrijving van het ruimtelijk arrangement, het proces van totstandkoming en het cyclisch proces van monitoring en aanpassing.

2 RUIMTELIJK ARRANGEMENT: WEDERKERIGE BESTUURLIJKE AFSPRAKEN

2.1 Doel

Doel van het ruimtelijk arrangement is om vanuit nationaal (nationale programma's en NOVI/Nota Ruimte) en provinciaal (POVI) perspectief ruimtelijk beleid onderling af te stemmen en zo bij te dragen aan de uitvoering van opgaven. Hiermee zorgt het ruimtelijk arrangement voor:

- Aanpak van ruimtelijke schuurpunten en benutten ruimtelijke kansen (boven)provinciaal;
- versterking van de samenwerking tussen Rijk en provincies;
- coördinatie van hiervoor juiste randvoorwaarden (keuzes, uitvoering, onderzoek);
- waarborgen van duurzame ruimtelijke ontwikkeling (governance, benutten processen e.d.);
- bouwen aan een gezamenlijke agenda voor ruimtelijke ordening.

2.2 Scope

- Een set aan wederkerige bestuurlijke afspraken tussen Rijk en provincie over de ruimtelijke vertaling van nationale en regionale maatschappelijke opgaven in een provincie.
- Versnellen van de uitvoering van ruimtelijke opgaven en verbeterde afstemming van beleid.
- Een agenda voor doorwerking en uitwerking van de gemaakte afspraken naar zowel Rijks- als provinciaal beleid.

2.3 Reikwijdte

- Agenderend karakter. Besluitvorming over zaken zoals aanpassing van regelgeving, juridisch instrumentarium en inzet van financiële middelen verloopt via geëigende sectorale structuren.
- Agenderend staat hier niet gelijk aan vrijblijvend. De minister van VRO in haar coördinerende regierol binnen ruimtelijke ordening en de provincies in hun wettelijke coördinerende rol staan voor de uitvoering van alle gemaakte afspraken in het ruimtelijk arrangement.

2.4 Bronnen

De te maken en te bestendigen opgaven vinden hun basis in:

- het startpakket van het Rijk en het Ruimtelijk Voorstel provincie Noord-Holland;
- het omgevingsbeleid van het Rijk, te weten de Nationale Omgevingsvisie, de bijbehorende nationale programma's en de Voorontwerp Nota Ruimte;
- het omgevingsbeleid van de provincie Noord-Holland, te weten de Omgevingsvisie provincie Noord-Holland en de bijbehorende programma's;
- de eerder gemaakte afspraken in BO leefomgeving of DO NOVEX;
- de lopende Rijk-provincie/ regiotrajecten in de provincie Noord-Holland.

2.5 Samenwerking en commitment

- De minister van VRO sluit namens het kabinet de ruimtelijke arrangementen met provincies tijdens de BO's Leefomgeving in juni 2025 en committeert daarmee in haar coördinerende regierol binnen ruimtelijke ordening ook de collega bewindspersonen aan de uitvoering van de gemaakte afspraken.
- Betrokken overheden werken ook in andere trajecten samen, zoals in het kader van de Regio Deals en de Woondeals. Denk ook hierbij aan de onderzoeken vanuit het Deltaprogramma, de bestaande afspraken rondom de energie-infrastructuur (zowel vanuit het strategisch beleid van het Programma Energiehoofdstructuur en het programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee als de lopende energieprojecten) of het actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen 2023-2030.
- Bij het inpassen van de vele ruimtelijke opgaven kan sprake zijn van conflicterende ruimtelijk claims. Rijk en het IPO werken in de zomer van 2025 gezamenlijk een werkwijze uit om met deze conflicterende claims om te gaan.

3 RUIMTELIJKE AFSPRAKEN

3.1 Overzicht ruimtelijke afspraken

Water en bodem:

1. Regio Centraal Holland (provincies Utrecht en Noord-Holland), ruimtelijke impact waterbergingsgebieden en afweging met andere opgaven en kwaliteiten.
2. Zoetwaterbeschikbaarheid: vraag en aanbod te koppelen: welke grote watervragers/functies kunnen/willen we nog accommoderen.

Landbouw en natuur:

3. Ruimtelijke strategie veenweidegebieden.
4. Meer duidelijkheid over landbouw- en natuurbeleid.

Energie en economie:

5. Belang ruimtelijke regie voor digitale infrastructuur, sleuteltechnologieën en datacenters voor innovatiekracht en concurrentiepositie van Nederland.
6. De mogelijkheden en beperkingen van de ruimtelijke impact en milieu-impact van circulaire economische ontwikkelingen.
7. Gezamenlijk optrekken in de lopende en toekomstige onderzoeken naar de economie van de toekomst.

Wonen, werken en bereikbaarheid:

8. Invulling huidige en toekomstige woningbouwambities en benodigde randvoorwaarden.

Thema: Defensie:

9. Koppelkansen van gekozen (bovenregionale) voorkeurslocaties defensie met andere ruimtelijke opgaven.

Thema: Cultureel erfgoed en landschap:

10. Provincie maakt samen met Rijk en regio en ruimtelijk perspectief i.r.t. ruimtedruk Hollandse Waterlinie.

Thema: Gezonde Leefomgeving

11. Randvoorwaarden voor sturen economie van de toekomst in relatie tot een gezonde leefomgeving.

Thema: Overig

12. Ondersteuning vanuit het Rijk bij opstellen Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord.

3.2 Ruimtelijke afspraken

WATER EN BODEM

Onderwerp 1

Regio Centraal Holland (provincies Utrecht en Noord-Holland), ruimtelijke impact waterbergingsgebieden en afweging met andere opgaven en kwaliteiten.

Probleemanalyse

Rijk en regio onderkennen dat er zowel technische watermaatregelen in het (hoofd)watersysteem als ruimtelijke maatregelen (in de vorm van waterbergingsgebieden) nodig zijn om zorg te dragen voor een toekomstbestendige ontwikkeling van regio Centraal Holland (Deltaprogramma). Als gevolg van klimaatverandering en een toenemende druk op de ruimte worden de opgaven op het gebied van waterveiligheid, overlast door extreme neerslag, zoetwaterbeschikbaarheid en waterkwaliteit hier steeds urgenter. Zonder ingrijpen vormen deze wateropgaven een grote bedreiging voor de toekomst van de regio en de hierin (deels gelegen) NOVEX-gebieden Metropoolregio Amsterdam, Noordzeekanaalgebied, Schipholregio, Groene Hart en Utrecht-Amersfoort. Tegelijkertijd beseffen Rijk en regio dat waterbergingsgebieden ruimtelijke impact (kunnen) hebben op de opgaven en kwaliteiten die in de betreffende NOVEX-gebieden spelen/andere zich in deze regio voordoende opgaven en kwaliteiten (bodemdaling, toekomstperspectief voor de landbouw, drinkwatervoorziening en natuurherstel). Immers, de ruimte is schaars en het aantal ruimtevragers is groot.

Gezamenlijk doel

Het gezamenlijke doel is om de ruimte voor waterbergingsgebieden, die nodig is om de wateropgaven in de regio Centraal Holland aan te pakken, optimaal af te wegen met de andere opgaven en kwaliteiten die in de NOVEX-gebieden spelen/andere zich in deze regio voordoende opgaven en kwaliteiten.

Waar staan Rijk en regio op dit moment

- In het BO Leefomgeving Noordwest d.d. 7 november 2024 hebben Rijk en regionale partijen in landsdeel Noordwest afgesproken om de samenwerking op het gebied van water, bodem en ruimte in regio Centraal Holland te agenderen op het BO Leefomgeving Noordwest van 2025.
- Daarnaast is voor het NOVEX-gebied Metropoolregio Amsterdam (MRA) in het BO Leefomgeving Noordwest d.d. 7 november 2024 afgesproken om in te zetten op het beschermen van de metropoolregio tegen wateroverlast door in samenhang maatregelen te gaan nemen in zowel (bovenregionale) watersystemen als in de fysieke ruimte in de vorm van waterberging en het vrijhouden van ruimte voor (ver)nieuw(d)e assets.
- Voor dit onderwerp over het omgaan met maatschappij ontwrichtende wateroverlast is in de fase van een eerste schetsontwerp van een doelmatig samenhangend maatregelenpakket opgesteld, teneinde dit pakket als uitgangspunt te nemen voor een nadere uitwerking op haalbaarheid, kosten, doelmatigheid, impact op andere (systeem) vraagstukken en locatiekeuzes voor waterberging.
- Provincies en Deltaprogramma-regio's in Noord West Nederland verkennen in gezamenlijkheid het voeren van een dialoog over toekomstige verandering van land- en functiegebruik als gevolg van tekort aan zoetwater.
- Rijk en regionale partijen zijn voornemens om in het BO Leefomgeving Noordwest van 3 juni 2025 een startbesluit voor de MIRT-verkenningen 'Maatregelenpakket omgaan met maatschappij ontwrichtende wateroverlast' (Deltaprogramma) te nemen.

Wie zijn er vanuit Rijk en regio betrokken

Ministeries van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en van Infrastructuur en Waterstaat, provincies Noord-Holland en Utrecht, MRA, U10, gemeenten Amsterdam en Utrecht, hoogheemraadschappen De Stichtse Rijnlanden, Hollands Noorderkwartier, Rijnland en waterschap Amstel, Gooi en Vecht en Rijkswaterstaat West Nederland Noord en Midden-Nederland.

Wat spreken Rijk en provincie(s) af?

Rijk en provincie Noord-Holland spreken af om:

- De ruimtelijke impact van de waterbergingsgebieden in de regio Centraal Holland voor de opgaven en kwaliteiten van de NOVEX-gebieden Metropoolregio Amsterdam, Noordzeekanaalgebied, Schiphol en andere zich in deze regio voordoende opgaven en kwaliteiten inzichtelijk te maken en deze in te brengen binnen de MIRT-verkenningen 'Maatregelenpakket omgaan met maatschappij ontwrichtende wateroverlast' (Deltaprogramma).
- Met de verkregen inzichten, binnen de reguliere ruimtelijke processen (bijv. NOVEX- en BOL-cycli) en met de daarbij behorende partners, een integrale afweging tussen de verschillende opgaven en kwaliteiten te maken. Zie ook uitgangspunten onder paragraaf 2.5 van dit RA.

Het betreft een aanscherping van een BOL afspraak (7 november 2024), nu provincie-overstijgend geformuleerd voor de provincies Utrecht en Noord-Holland in de categorie onderzoek.

Onderwerp 2

Zoetwaterbeschikbaarheid: vraag en aanbod te koppelen: welke grote watervragers/functies kunnen/willen we nog accommoderen.

Probleemanalyse

Nieuwe klimaat- en deltascenario's laten zien dat er op termijn onvoldoende zoetwater beschikbaar is om alle opgaven te kunnen realiseren.
Het is duidelijk dat de zoetwatervraag enorm toeneemt, systeemkeuzes in het hoofd- en regionale watersysteem nodig zijn en condities in bepaalde gebieden onvermijdelijk zullen veranderen. Grote watervragers zijn bv. Landbouw, veenweidegebieden en nieuwe watervragers als waterstoffabrieken. Rijk en regio erkennen de noodzaak samenhangende richtinggevende keuzes voor de nationale zoetwaterverdeling en de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland.

Noord-Holland agendeerde in het ruimtelijk voorstel expliciet de zoetwaterverdeling tussen de provincies die afhankelijk zijn van het IJsselmeerwater en de verdeling van het water van de Rijn.

Gezamenlijk doel

Rijk en provincie zullen gezamenlijk onderzoeken hoe vraag en aanbod te koppelen om inzichtelijk te krijgen wat de effecten daarvan zijn op het gebruik van het gebied (transformatie) en de functies van het gebied (transitie).

Waar staan Rijk en regio op dit moment

Het Rijk werkt langs de lijn van het Deltaprogramma Zoetwater aan de kennisontwikkeling en de inhoudelijke keuzes rondom het aanbod en de verdeling van Zoetwater in Nederland. De samenhang met de ruimtelijke keuzes in gebruik en functies, die de watervraag beïnvloeden is groot Deze inzichten worden ingebracht op 'ruimtelijke' tafels. In dat kader is op 23 januari 2025 is een eerste gezamenlijk sessie Herpak je Ruimte georganiseerd op het snijvlak van water en de ruimtelijke afweging. Het initiatief lag bij het Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied. Ook via IPO wordt er gewerkt aan een provincie-brede bijeenkomst over zoetwaterbeschikbaarheid.

Wie zijn er vanuit Rijk en regio betrokken

Ministeries van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en van Infrastructuur en Waterstaat Bestuurlijk Platform IJsselmeer, Noord-Holland, Utrecht, Flevoland, Gelderland, Overijssel, Drenthe, Groningen en Fryslân incl. de waterschappen en gemeentes in deze provincies.

Wat spreken Rijk en provincie(s) af?

- Om weerbaarder te worden tegen zoetwatertekort werkt het Rijk intensief samen met decentrale overheden binnen bestaande gebiedsoverleggen die voortkomen uit het Deltaprogramma zoetwater. Het Rijk vraagt Provincie Noord-Holland in te zetten op de verbinding tussen het ruimtelijk domein en de regionale zoetwaterstrategie door de gevolgen van afnemende zoetwaterbeschikbaarheid ruimtelijk te vertalen.
- Rijk en Provincie Noord-Holland bespreken de wisselwerking tussen de zoetwateropgave en de ruimtelijke consequenties, en bespreken die op de daarvoor bestemde bestaande tafels, inclusief in het Bestuurlijk Platform Zoetwater. Een nuttige stap hierin is om – als vervolg op de eerste gezamenlijke sessie Herpak je Ruimte van 23 januari 2025 – een bijeenkomst te organiseren in samenwerking met alle partijen rondom het IJsselmeer. Rijk en provincie Noord-Holland vragen het Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied (BPIJ) wederom het initiatief te nemen.

LANDBOUW EN NATUUR

Onderwerp 3

Ruimtelijke strategie veenweidegebieden.

Probleemanalyse

Rijk en veenweideprovincies zijn het erover eens dat er op korte termijn knopen doorgehakt dienen te worden voor wat betreft de ruimtelijke strategie veenweidegebieden. Er is voldoende onderzocht en alle informatie is voorhanden om op korte termijn stappen te gaan zetten richting uitvoering.

Gezamenlijk doel

Het gezamenlijke doel is om de juiste veenweide strategie te kiezen gegeven de teruglopende hoeveelheden zoetwater beschikbaar voor de aanwezige functies en om de CO_2 te kunnen reduceren en daarmee de bodemdaling in de veenweiden af te kunnen remmen. Hiervoor is een combinatie nodig van maatregelen om gebiedseigen water te bergen en vast te houden en maatregelen om gebiedsvreemd water via het (hoofd)watersysteem toe te voeren.

Waar staan Rijk en regio op dit moment

Het Rijk werkt binnen het NOVEX Groene Hart, het Nationaal Programma Veenweide en het programma Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN) aan de veenweide-opgave in Nederland. Zoals beschreven in de Kamerbrief WBS in november 2022 en herbevestigd in de Kamerbrief van oktober 2024 is het vigerend beleid om bodemdaling en uitstoot van broeikasgassen te minimaliseren door het verhogen van grondwaterstanden.

Ruimtelijk kan vanuit genoemde Kamerbrieven worden gedifferentieerd en dit wordt opgepakt in gebiedsprocessen, waar ruimte is voor maatwerk, zowel in peilen als in het type maatregelen, zolang er invulling wordt gegeven aan het klimaatakkoord. Op 20 februari 2025 is een eerste gezamenlijk sessie strategie veenweiden georganiseerd. Het initiatief lag bij de provincie Zuid-Holland en VRO.

Wie zijn er vanuit Rijk en regio betrokken

De 7 veenweideprovincies en de ministeries van VRO, Infrastructuur en Waterstaat en Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en de betrokken gemeenten en waterschappen

Wat spreken Rijk en provincie(s) af?

- Rijk en regio werken samen aan de vernattingsopgave in de veenweidegebieden. Voorbeelden zijn natte teelten, het opbrengen van klei in veengrond en verhogen van het grondwaterpeil naar 20-40 cm onder maaiveld met greppels en onderwaterdrainage.
- Om invulling te geven aan de vernattingsopgave in de veenweidegebieden vraagt het Rijk aan de provincie Noord-Holland om deze mee te wegen in de ruimtelijke keuzes, voortbouwend op de bestaande samenwerking tussen Noord-Holland en het Rijk.
- Waar nodig wordt de samenwerking met het Rijk geïntensiveerd, daarbij rekening houdend met ieders taken, verantwoordelijkheden en afhankelijkheden. Vanuit die gedachte spreken Rijk en de 7 veenweide provincies af om een vervolgsessie op de eerste gezamenlijk sessie strategie Veenweiden te organiseren. Hiermee willen rijk en de provincies een vervolgstap zetten richting een gezamenlijke doelstelling voor de Veenweidengebieden.
- Voor zover de vernattingsopgave van Provincie Noord-Holland binnen het NOVEX-gebied Groene Hart valt, loopt afstemming tussen Rijk en regio via dit spoor. De opbrengsten vanuit het NOVEX-gebied Groene Hart zullen uiteindelijk landen in de provinciale ruimtelijke afweging en kunnen daarmee in een latere fase aanleiding geven tot het maken van nadere afspraken.

Onderwerp 4

Meer duidelijkheid over landbouw- en natuurbeleid.

Probleemanalyse

Rijk en provincie erkennen dat er vanwege onduidelijkheid over landbouw- en natuurbeleid nog niet duidelijk is welke onderwerpen moeten landen in nationaal en provinciaal beleid.

Gezamenlijk doel

Rijk en provincie erkennen dat er vanwege onduidelijkheid over landbouw- en natuurbeleid het nog niet duidelijk is welke onderwerpen moeten landen in nationaal en provinciaal beleid. Rijk en provincie hanteren het uitgangspunt dat zij gezamenlijk willen optrekken om toekomstig landbouw- en natuurbeleid verder vorm te geven.

Waar staan Rijk en regio op dit moment

- Tijdens het DO NOVEX van 20 november 2024 spraken Rijk en provincie Noord-Holland op het gebied van landbouw en natuur af om middels een gebiedsgerichte samenwerking op landbouw en natuur thema's in gesprek te blijven over de ruimtelijke keuzes.
- Vanuit mestbeleid in relatie tot vergunningverlening voor uitstoot-verminderende activiteiten is er een wederzijdse behoefte om op korte termijn in gesprek te gaan. Als voorbeeld wordt hier de een casus aangehaald waarbij de provincie vergunning wilt afgeven om een mestverwerkingsinstallatie te bouwen die stikstof/ammoniak afvangt wat milieuruimte creëert. Maar de vergunning kan niet afgegeven worden, want er mag niet gebouwd worden vanwege stikstof uitstoot. Ambities vanuit PNH en LVVN komen hiermee in de knel met de regels vanuit milieu en RO wetgeving. De provincie is bevoegd gezag wat betreft bestaande en toekomstige natuurvergunningen. Het Rijk, en specifiek de Ministeriële Commissie Schoof, is aan zet om regels en maatregelen uit te werken om dit beleids-thema los te trekken.

Wie zijn er vanuit Rijk en regio betrokken

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en de provincie Noord-Holland en diverse belangen-organisaties.

Wat spreken Rijk en provincie(s) af

Rijk en provincie spreken af om middels een gebiedsgerichte samenwerking op landbouw en natuur thema's in gesprek te blijven over de ruimtelijke keuzes.

Het betreft een reeds gemaakte DO NOVEX (20 november 2024) afspraak, welke provincie-overstijgend geformuleerd dient te worden in de categorie onderzoek. Het vraagstuk rondom vergunningverlening is een aanvulling hierop.

ENERGIE EN ECONOMIE

Onderwerp 5

Belang ruimtelijke regie voor digitale infrastructuur, sleuteltechnologieën en datacenters voor innovatiekracht en concurrentiepositie van Nederland.

Probleemanalyse

De provincie Noord-Holland kent een sterke economie. Het betreft een economie van (inter-) nationale betekenis. Om de innovatiekracht en concurrentiepositie van Nederland te behouden is investeren in innovatie en digitalisering belangrijk, uit cijfers blijkt dat de investeringen in Innovatie en Tech afnemen. De Provincie Noord-Holland, met name de Metropoolregio Amsterdam, neemt een belangrijke positie in op het gebied van digitale infrastructuur en datacenters en nieuwe technologieën zoals Quantum, AI en deeptech. De aanwezigheid van de UvA en VU en de nabijheid van TU Delft (samenwerking via Quantum Delta NL), gespecialiseerde onderzoeksinstellingen en uitstekende digitale infrastructuur (o.a AMS-IX en diverse internationale zeekabelaanlandingen) stimuleert de ontwikkeling van geavanceerde technologieën en deep-tech startups. Daarnaast is de gemeente Hollands Kroon nationaal aangewezen als vestigingsplek voor hyperscale datacenters.

Datacenters spelen een belangrijke rol in de digitalisering van de Nederlandse economie. Het realiseren en behouden van hoogwaardige digitale connectiviteit is van nationaal belang, zoals is verwoord in de Kamerbrief Staat van de Digitale Infrastructuur.
Het gebruik van data blijft groeien, daarom is het nodig om de vestiging van datacenters ook in de toekomst mogelijk te blijven maken en daarmee hun toegevoegde waarde op lange termijn te borgen. De Provincie Noord-Holland ziet het belang van datacenters voor het behouden van de innovatie-en concurrentiekracht van Nederland, maar erkent dat verdere groei in onze provincie druk zet op, onder andere, het elektriciteitsnet. De Provincie Noord-Holland vindt het daarom belangrijk om in afstemming met de rijksoverheid de in Noord-Holland gevestigde infrastructuur voor datacenters te versterken c.q. optimaal te benutten en tegelijkertijd ook ruimte te zoeken voor datacenters buiten Noord-Holland.

Gezamenlijk doel

Rijk en provincie zetten zich in om de huidige positie op het gebied van Innovatie en digitalisering te behouden. De digitale infrastructuur binnen Noord-Holland wordt gezien als belangrijke pijler voor de concurrentiepositie én strategische (digitale) autonomie.

Waar staan Rijk en regio op dit moment

In het in de kamerbrief aangekondigde voornemen van de Minister van Economische Zaken om – in reactie op een door de sector en door provincies geuite wens – een werkgroep in het leven te roepen om initiatieven op het gebied van datacenters in kaart te brengen, te bespreken en waar mogelijk te ondersteunen.

Wie zijn er vanuit Rijk en regio betrokken

Ministeries Economische Zaken en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en de provincie Noord-Holland.

Wat spreken Rijk en provincie(s) af

- Beide partijen onderkennen het belang van afstemming over ruimtelijke regie ten aanzien van digitale infrastructuur (inclusief datacenters, zeekabels en sleuteltechnologieën) en willen het gesprek over de mogelijkheden voor een nieuw hyperconnectiviteit cluster buiten de provincie Noord-Holland met het Rijk, andere provincies (zoals Flevoland) en andere stakeholders (her)openen.
- Gezamenlijk invulling te geven aan de ruimtelijke regie ten aanzien van datacenters door het gesprek hierover te openen in de nationale werkgroep datacenters.
- De unieke positie van de regio op het gebied van Innovatie en Tech te onderstrepen en interprovinciaal en landelijk een goed verhaal maken zodat we de meerwaarde van deze clusters kunnen vertalen naar Europese schaal conform de Europese Competitiveness Compass.

Het betreft een nieuw te maken afspraak in de categorie onderzoek.

Onderwerp 6

De mogelijkheden en beperkingen van de ruimtelijke impact en milieu-impact van circulaire economische ontwikkelingen.

Probleemanalyse

Rijk en provincie erkennen dat de transitie naar een circulaire economie een substantiële milieu impact kan hebben met ruimtelijke consequenties.

Gezamenlijk doel

Rijk en provincies vinden het belangrijk om deze transitie op de juiste locaties te faciliteren om zo een gezonde leefomgeving na te streven. Hiervoor onderzoeken zij welke randvoorwaarden en instrumenten hiervoor nodig zijn.

Waar staan Rijk en regio op dit moment

- Rijk en provincie spraken tijdens het BOL van 7 november 2024 reeds af om zoveel mogelijk gezamenlijk op te trekken in de lopende onderzoeken naar 1. de mogelijkheden en beperkingen van de ruimtelijke impact en milieu-impact van circulaire economische ontwikkelingen en 2. de economie van de toekomst. Daarnaast hebben Rijk en provincies op 20 maart 2025 samen afspraken gemaakt om de krachten te bundelen op het gebied van circulariteit, waaronder afspraken op het thema ruimte voor circulaire economie.
- Er ligt hier een relatie met onderwerp 11: Gezonde leefomgeving, waarbij Rijk en provincie op korte termijn in gesprek gaan over de kortetermijnmogelijkheden van wet- en regelgeving rondom milieuruimte, niet alleen gericht op circulaire economische ontwikkelingen. Dit heeft de provincie Noord-Holland nodig om haar rol als vergunning-verlener en toezichthouder goed te kunnen uitvoeren, de verduurzaming van de industrie door te zetten en de juiste keuzes in de ruimte te kunnen maken.

Wie zijn er vanuit Rijk en regio betrokken

Ministeries van Infrastructuur en Waterstaat, Economische Zaken, Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en de provincies Noord-Holland en Utrecht.

Wat spreken Rijk en provincie(s) af

- Rijk en provincie spreken af om zoveel mogelijk gezamenlijk optrekken in de lopende en toekomstige onderzoeken naar de mogelijkheden en beperkingen van de ruimtelijke impact en milieu-impact van circulaire economische ontwikkelingen. We maken werk van voldoende (kwantitatief) en geschikte (kwalitatieve) ruimte voor circulaire economie en werken samen om scherp te krijgen wat geschikte en strategische locaties zijn voor specifieke circulaire activiteiten. We werken toe naar het beschermen en reserveren van de geschikte bestaande ruimte en locaties.
- Uitvoering van de bestuurlijke afspraken uit de krachtenbundeling Rijk/Regio voor het thema ruimte zal plaatsvinden vanuit de gezamenlijke werkgroep. Noord-Holland en Utrecht en het Rijk zullen zich intekenen voor deze werkgroep en bijdragen aan het uitwerken van een plan van aanpak met concrete activiteiten om de gemaakte afspraken uit te voeren. Deze werkgroep geeft input voor de afwegingen voor ruimtelijke trajecten (Nota Ruimte, NOVEX).
- Dit onderwerp heeft inhoudelijk een grote afhankelijkheid met onderwerp 7 “Gezamenlijk optrekken in de lopende en toekomstige onderzoeken naar de Economie van de Toekomst”

Het betreft een reeds gemaakte BOL afspraak (7 november 2024), welke provincie-overstijgend geformuleerd dient te worden in de categorie onderzoek. Daarnaast gaat het om de uitwerking van de bestuurlijke afspraken die in het kader van het Nationaal Programma Circulaire Economie zijn gemaakt.

Onderwerp 7

Gezamenlijk optrekken in de lopende en toekomstige onderzoeken naar de Economie van de Toekomst.

Probleemanalyse

Rijk en provincie erkennen dat er structurerende keuzes gemaakt moeten worden in de gewenste economische activiteit per deelregio vanwege ruimtegebrek. Niet alles kan overal. Rijk en regio erkennen dat een duidelijk economisch profiel een belangrijke drijvende kracht kan zijn om andere transities en keuzes in gang te zetten. Het is een structurerende keuze. Daarnaast erkennen Rijk en provincie dat de kwaliteit van de leefomgeving onder druk staat (in delen van) de provincie Noord-Holland.

Gezamenlijk doel

Rijk en provincie willen hiermee richting geven aan de andere te maken ruimtelijke keuzes gegeven een toekomstbestendig economisch verdienmodel. Ze willen daarmee meer richting geven aan de gewenste economie van de toekomst en selectief zijn in wat wel en niet. Hierbij rekening houdend met het spanningsveld tussen doorontwikkeling van de economische motor (industrieclusters/Schiphol, zakelijke dienstverlening) en de gezonde leefomgeving in de context van stedelijke verdichting. De economische keuzes die in nationaal en internationaal verband gemaakt worden, zijn hierbij van belang.

Waar staan Rijk en regio op dit moment:

- Provincie Noord-Holland is nu betrokken bij het opstellen van de Economische visie door het Rijk (DO NOVEX 20 november 2024).
- Rijk en provincie spraken tijdens het BOL van 7 november 2024 reeds af om zoveel mogelijk gezamenlijk op te trekken in de lopende onderzoeken naar 1. de mogelijkheden en beperkingen van de ruimtelijke impact en milieu-impact van circulaire economische ontwikkelingen en 2. de economie van de toekomst.
- Gezien de (nationale) opgaven waar Noord-Holland voor staat de en de daarmee gepaard gaande impact op brede welvaart, erkennen provincie en alle departementen bij het Rijk dat het belangrijk is om hier het goede gesprek over te blijven voeren (zie afspraak bij onderwerp 11).
- De provincie hanteert een dubbeldoelstelling op het gebied van de gezonde leefomgeving voor ruimtelijke opgaven[1]. Hiermee wil zij zowel bedrijven als haar omgeving beschermen tegen enerzijds hinder en anderzijds bedrijven tegen klachten (onderwerp 11).
- Andere aandachtspunten en raakvlakken voor het thema ‘Economie van de Toekomst’ zijn in ieder geval: Zoetwaterbeschikbaarheid; Circulaire economie; Gezonde leefomgeving; Energie-infrastructuur en datacenters; Defensie.

Wie zijn er vanuit Rijk en regio betrokken

Ministeries van Economische zaken, Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en provincie Noord-Holland.

Wat spreken Rijk en provincie(s) af

- Rijk en provincie spreken af om zoveel mogelijk gezamenlijk op te trekken in de lopende en toekomstige onderzoeken naar de economie van de toekomst.
- Dit onderwerp in samenhang te bekijken met de aandachtspunten die voortkomen uit onderwerp 2 “zoetwaterbeschikbaarheid”, onderwerp 5 “Belang ruimtelijke regie voor digitale infrastructuur, sleuteltechnologieën en datacenters voor innovatiekracht en concurrentiepositie van Nederland”, onderwerp 6 “De mogelijkheden en beperkingen van de ruimtelijke impact en milieu-impact van circulaire economische ontwikkelingen.
- Rijk en provincie gaan in gesprek hoe de economie van de toekomst vorm te geven met randvoorwaarden en hoe dergelijke randvoorwaarden eruit zouden kunnen zien”.
- Daarnaast gaan Rijk en provincie in gesprek over het vormgeven van de Economie van de Toekomst in relatie tot een gezonde leefomgeving (onderwerp 11).

Het betreft het handhaven van een reeds bestaande BOL afspraak (nov 2024) in de categorie onderzoek.

1 Startnotitie Gezonde Leefomgeving (Provincie Noord-Holland)

WONEN, WERKEN EN BEREIKBAARHEID
Onderwerp 8

Invulling huidige en toekomstige woningbouwambities.

Probleemanalyse

Rijk en provincies erkennen dat de uitvoering van de woningbouwopgave tot 2030, maar ook richting 2050 een uitdagende integrale ruimtelijke opgave is.

Tot 2030 is de ambitie de realisatie van 100.000 woningen per jaar. Een ambitie die door alle betrokken partijen op de Woontop van 11 december 2024 is bekrachtigd en waartoe het Rijk in de voorbijgegane jaren diverse afspraken heeft gemaakt met provincies, gemeenten, corporaties, marktpartijen en investeerders, waaronder de Woondeals en Grootschalige Woningbouwlocaties.

Defensie zoekt door geheel Nederland meer ruimte voor Defensie, inclusief bijbehorende milieuruimte. Zie ook Onderwerp 9, Defensie. Om goed het eigen en het NAVO-grondgebied te kunnen beschermen, staat het Rijk voor de opgave om daarmee gepaard gaande economische ontwikkeling en benodigde woningbouw opgave te faciliteren, inclusief de bereikbaarheid en leefbaarheid die bij deze gebieden hoort.

Ook richting 2050 blijft de woningbouwopgave groot. De woningbouwopgave na 2030 vraagt hierbij om een nationale integrale visie gericht op zowel de verwachte kwantitatieve als kwalitatieve woonbehoefte, waarbij nadrukkelijk ook factoren zoals de gewenste identiteit en economische en demografische ontwikkelingen in de verschillende regio's in ons land dienen te worden meegewogen. Een visie die samen met provincies een provinciale doorvertaling zal krijgen.

Gezamenlijk doel

Rijk en provincies willen tot 2030, maar ook richting 2050 zo goed mogelijk invulling te geven aan de reeds afgesproken en de toekomstige woningbouwambities.

Waar staan Rijk en regio op dit moment

- In maart 2023 hebben het Rijk, Provincie Noord-Holland, Provincie Flevoland en 49 gemeenten in Noord-Holland en Flevoland woondealafspraken gemaakt voor Noord-Holland Noord, de MRA en de ZUND-regio. In deze woondeals is afgesproken om tussen 2022 en 2031 223.000 woningen te bouwen in Noord-Holland en Flevoland. In deze woondealafspraken zijn diverse randvoorwaarden overeengekomen zoals elektriciteitsnetwerken en aansluitingen, stikstof, geluid, betaalbaarheid, mobiliteit, de uitvoeringsvraagstukken en verduurzaming en kwaliteitsverbetering van de bestaande voorraad. Daarnaast is hierop aanvullend overeengekomen dat voor de MRA-regio geldt dat het Ontwikkelperspectief de inhoudelijke basis is voor de Woondeal. Als onderdeel van deze Woondeal organiseren de regio's periodiek versnellingstafels om de randvoorwaarden bespreekbaar te maken. Het Rijk heeft opgeroepen om in 2025 de woondeals te herijken en de aantallen tot en met 2034 in beeld te brengen.
- Voor de gezamenlijke opgaven op het gebied van wonen, werken en bereikbaarheid tot 2050 hebben Rijk en regionale hun gedeelde ambities vastgelegd in de Ontwikkelperspectieven voor de NOVEX-gebieden MRA, NZKG, Groene Hart en Schiphol. In deze NOVEX gebieden zitten uitvoeringsmaatregelen die noodzakelijk zijn voor verdere verstedelijking in de regio. Deze maatregelen worden opgenomen in uitvoeringsagenda's en vervolgens uitgewerkt in Regionale Investering Agenda's. Op dit moment is er vanuit Rijkszijde nog geen helderheid over eventuele financiering van een groot deel van de maatregelen. Dit speelt met name bij maatregelen rondom landschap, water, recreatie, mobiliteit en energie.
- Voor de zomer is duidelijk waar de voorkeurslocaties liggen voor de oefenterreinen van Defensie.
- Provincie Noord-Holland geeft aan dat zij de huidige VISTA indeling van de regio's Alkmaar en Hoorn (Vitaliseren) niet passend vinden. De beide regio's behoren in haar ogen duidelijk bij het daily urban system van de MRA. Daarmee zouden de regio's ook vallen binnen de categorie Accommoderen.
- De provincie Noord-Holland vraagt aandacht voor de bereikbaarheid van de provincie die heden onder druk staat. Daarbij markeert zij dat deze bereikbaarheid in de toekomst verder onder druk zal komen te staan vanwege de verwachte toekomstige stijging van het aantal inwoners in de provincie.
- Het Rijk benoemt de gemeente Alkmaar tot een gemeente waarbinnen een kansrijke grootschalige woningbouwlocatie ontwikkeld kan worden die - gezien de omvang en complexiteit van de ontwikkeling - extra rijkregie vergt.
- Er wordt bezien wat er aan woningbouw nodig is in relatie tot de ontwikkeling van de economische clusters en defensie in Den Helder.

Wie zijn er vanuit Rijk en regio betrokken
Ministerie van VRO, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Ministerie van Economische Zaken, Ministerie van Klimaat en Groene Groei, Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, Provincie Noord-Holland, Provincie Flevoland, Metropoolregio Amsterdam (28 Noord-Hollandse gemeenten), gemeenten Noord-Holland Noord (16 gemeenten).

Wat spreken Rijk en provincie(s) af
Rijk en provincie spreken af:

- Gezamenlijk invulling te blijven geven aan de realisatie van de reeds afgesproken woningbouwambities, waaronder de Woondeals, Grootschalige Woningbouwlocaties en de Woontopafspraken van 11 december 2024.
- Samen te blijven werken aan de invulling van benodigde randvoorwaarden, zoals de financiering van onrendabele toppen, ondersteuning op uitvoeringskracht van medeoverheden, infrastructuur voor energie en bereikbaarheid en stikstofruimte en te blijven werken aan passende oplossingen. Tegelijkertijd geldt ook andersom dat de provincie vroegtijdig in hun planvorming rekening moet houden met de beschikbaarheid van energie en de impact van nieuwbouw op het stroomnet.
- Open te staan voor en invulling te geven aan de toekomstige woningbouwambities richting 2050, waarbij rekening wordt gehouden met andere ruimtelijke belangen, waaronder de drinkwaterbeschikbaarheid en een gezonde leefomgeving...
- Verder in gesprek te gaan over de positie van de regio's Hoorn en Alkmaar in het VISTA model van de Nota Ruimte. Hierbij helpt het de opgaven vanuit Defensie als koppelkans mee te wegen (onderwerp 9).

Het betreft een nog te maken provincie-overstijgende afspraak in de categorie uitvoering.

THEMA DEFENSIE
Onderwerp 9

Koppelkansen van gekozen (bovenregionale) voorkeurslocaties defensie met andere ruimtelijke opgaven.

Probleemanalyse

Defensie zoekt door geheel Nederland meer ruimte voor Defensie, inclusief bijbehorende milieuruimte. VRO staat voor de opgave om woningbouwambities te behalen, regie te hernemen op het gebied van Ruimtelijke Ordening en om in het kader daarvan passende afwegingen te maken. Op regionaal niveau zijn thema's als werkgelegenheid, wonen en leefbaarheid actueel.

Gezamenlijk doel

Het gezamenlijke doel van Rijk en regionale partijen is om ervoor te zorgen dat de Nederlandse Defensie over voldoende ruimte beschikt om goed het eigen en het NAVO-grondgebied te kunnen beschermen. Dit in verband met de veranderende veiligheidssituatie in de wereld. Rijk en regio zetten zich in om de ruimtevraag van Defensie evenredig over Nederland in te passen.

Waar staan Rijk en regio op dit moment

Het kabinet heeft op 23 mei 2025 in het ontwerp Nationaal Programma Ruimte voor Defensie in de provincie Noord-Holland de voorkeurslocaties vastgesteld voor de volgende behoeftes:

Bovenregionale behoefte:
- Behoefte XI: Amfibisch oefenen (Groote Keeten, Schagen)
- Behoefte IX: Onbemande maritieme helikopters (vanuit Den Helder richting zee)
- Behoeft XI: Laagvlieggebieden voor helikopters (het nieuwe gebied N8, naast het bestaande gebied in de Wieringermeer)

Locatiespecifieke behoeftes:
- Leerfaciliteit alternatieve brandstoffen in de Nieuwe Haven (Den Helder)
- Beperkingengebied rondom Marine Vliegkamp De Kooy (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging. (Den Helder)
- Petten groei beproevingen Noordzee. NB: behoefte wordt gedeeltelijk ingevuld. Wel de uitbreiding van het gebied, maar voor de intensivering van het gebruik zal tussen ontwerp en definitief besluit nog aanvullend onderzoek worden gedaan.
- Breezanddijk groei van testen rond het IJsselmeer en Afsluitdijk (Hollandse Kroon) NB: behoefte wordt gedeeltelijk ingevuld. Wel de verbreding van het gebied, maar voor de intensivering van het gebruik zal tussen ontwerp en definitief besluit nog aanvullend onderzoek worden gedaan.
- EHR 8 uitbreiden en gereed maken oefenen met onbemande vaartuigen op en in het water (Petten).

In de besluitvorming is een afweging met andere ruimtelijke opgaven (zoals landbouw en natuur, energie, woningbouw) gemaakt. De locatiekeuzen van het kabinet zijn onderdeel van de ontwerp beleidsvisie Ruimte voor Defensie die zal landen in de Nota Ruimte.

Na verwerking van alle zienswijzen en de behandeling in de Tweede Kamer is alles er op gericht om nog dit jaar het definitieve NPRD door het kabinet te kunnen laten vaststellen.

Wie zijn er vanuit Rijk en regio betrokken

Ministerie van Defensie (en indirect het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening) zoeken voortdurend contact met belanghebbenden over de voortgang van de planvorming. In heel Nederland organiseert Defensie overlegmomenten met betrokken provincies en gemeenten. Ook organiseert Defensie informatiebijeenkomsten voor inwoners van gemeenten.

Wat spreken Rijk en provincie(s) af

Rijk en provincie werken de inpassing van de gekozen (bovenregionale) voorkeurslocaties in een gezamenlijk proces uit, waarbij koppelkansen met andere ruimtelijke opgaven aanleiding kunnen zijn om de realisatie van de behoeften onderdeel te maken van een gezamenlijk gebiedsproces, waarbij, indien relevant, gebruik gemaakt wordt van reeds lopende interbestuurlijke gebiedsprocessen (NOVEX- gebieden, verstedelijkingsstrategieën etc.)

Het betreft een nog te maken provincie-overstijgende afspraak in de categorie onderzoek.

THEMA: CULTUREEL ERFGOED EN LANDSCHAP

Onderwerp 10

Provincie maakt samen met Rijk en regio en ruimtelijk perspectief in relatie tot ruimtedruk Hollandse Waterlinies.

Probleemanalyse

Rijk en de bij de Hollandse Waterlinies betrokken provincies erkennen dat de uitzonderlijke universele werelderfgoed-waarde van de Hollandse Waterlinies mogelijk onder druk komt te staan door de vele ruimtelijke opgaven. Daarbij zien Rijk en provincies dat dit gebied ook kansen biedt voor transitie en ontwikkeling.

Gezamenlijk doel

Rijk en provincie zien het gezamenlijke belang van de realisatie van de noodzakelijke transities. Voor Werelderfgoed betekent dit dat er onder andere zorgvuldig naar inpassing moet worden gekeken. Daarom gaan Rijk en provincies gaan samen actief zoeken naar de ruimte voor transitie en ontwikkeling in dit gebied. Hierbij houden we vast aan de Nederlandse benadering 'Behoud door ontwikkeling'. De instandhouding van de uitzonderlijke universele waarde voor toekomstige generaties is de basis. Dit betekent dus niet dat er geen ontwikkelingen mogelijk zijn, maar het gaat om zorgvuldige inpassing ervan, met behoud van de kernkwaliteiten (conform Omgevingswet).

Waar staan Rijk en regio op dit moment

In het BO Hollandse Waterlinies van 21 juni 2024 hebben Rijk en GO afgesproken:

- samen op te trekken voor een integrale benadering van de Hollandse Waterlinies en toe te willen werken naar een zorgvuldige en voorspelbare aanpak voor integrale ruimtelijke afwegingen.
- dat een Ruimtelijk Perspectief kan helpen bij de zorgvuldige en voorspelbare aanpak voor integrale ruimtelijke afwegingen (zonder dat de afwegingen zelf in dit Perspectief worden gemaakt). Het Perspectief voedt het (bestuurlijk) gesprek over integrale ruimtelijke afwegingen in reguliere RO processen.
- dat er in urgente casus via een werkplaats Mooi Nederland ontwerpend wordt onderzocht of, waar en hoe de urgente transities en de wereld-erfgoedwaarde samen kunnen gaan. De werkplaats voedt het Ruimtelijk Perspectief vanuit een concrete casus.

Wie zijn er vanuit Rijk en regio betrokken

Omdat de opgaven in het gebied van de HWL divers zijn, is het noodzakelijk dat de verschillende partijen betrokken zijn: de betrokken provincies en hun partners, ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, ministerie van Klimaat en Groene Groei, ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, ministerie van Defensie, Natuurbeheerders, gemeenten, waterschappen etc.

Wat spreken Rijk en provincie(s) af

Rijk en provincies spreken af: :

- samen op te trekken voor een integrale benadering van de Hollandse Waterlinies;
- een perspectief op de maatschappelijke meerwaarde van de Hollandse Waterlinies voor toekomstig Nederland te maken, waarmee we in beeld brengen welke ruimteclaims er nu en in toekomst liggen. Voor gebiedsdelen met hoge ruimtedruk (o.a. Kraag van Utrecht) doen we dit versneld en in detail.
- de verkregen inzichten in te brengen in binnen de reguliere ruimtelijke processen waarbij, met de daarbij behorende partners, integraal zal worden afgewogen of, waar en hoe de urgente transities verenigbaar zijn met behoud van de werelderfgoedwaarde.
- Het betreft een nieuw te maken, provincie-overstijgende afspraak, geformuleerd voor de provincies Utrecht, Noord-Holland, Noord-Brabant, Gelderland en eventueel Zuid-Holland in de categorie onderzoek.

THEMA: GEZONDE LEEFOMGEVING

Onderwerp 11

Randvoorwaarden voor het vormgeven van de Economie van de Toekomst in relatie tot een gezonde leefomgeving.

Probleemanalyse

Rijk en regio erkennen het spanningsveld tussen een gezonde leefomgeving met de haven- en industrie in het Noordzeekanaalgebied en Schiphol enerzijds en de verstedelijkingsopgave in de MRA anderzijds.

Gezamenlijk doel

Rijk en provincie erkennen dat er keuzes gemaakt moeten worden voor wat betreft de economie van de toekomst: wat wel en wat niet (meer). Daarnaast erkennen Rijk en provincie dat de kwaliteit van de leefomgeving onder druk staat (in delen van) de provincie Noord-Holland.

Waar staan Rijk en regio op dit moment

- In het kader van het spanningsveld tussen een gezonde leefomgeving met de haven- en industrie in het Noordzeekanaalgebied en Schiphol enerzijds en de verstedelijkingsopgave in de MRA anderzijds is afgesproken dat Rijk en provincie in gesprek gaan hoe de economie van de toekomst te sturen met randvoorwaarden en hoe dergelijke randvoorwaarden eruit zouden kunnen zien. Tijdens het DO NOVEX van 20 november 2024 is afgesproken dat Rijk en provincie in gesprek gaan over hoe dergelijke randvoorwaarden eruit zouden kunnen zien.
- Gezien de (nationale) opgaven waar Noord-Holland voor staat en de daarmee gepaard gaande impact op brede welvaart, vinden EZ/KGG het een goed idee het gesprek hierover te voeren met alle fysieke departementen en de provincie. Vanuit EZ is hierbij aangegeven dat EZ in haar ruimtelijk economische visie of ander beleid niet gaat sturen op welke ‘economische motor’ het beste waar kan landen binnen een provincie of landelijk.
- De provincie wilt een dubbeldoelstelling hanteren op het gebied van de gezonde leefomgeving voor ruimtelijke opgaven. Hiermee wilt zij zowel bedrijven als haar omgeving beschermen tegen enerzijds hinder en anderzijds tegen klachten.
- De provincie wilt de keuze en randvoorwaarden voor een gezonde leefomgeving in samenhang bekijken met het onderwerp 6 “circulaire economische ontwikkelingen” en onderwerp 7 “Economie van de toekomst”. Daarnaast willen Rijk en provincie graag in gesprek over de mogelijkheden van wet- en regelgeving rondom milieuruimte. Dit laatste is belangrijk voor de provincie om haar rol als vergunningverlener en toezichthouder goed te kunnen uitvoeren, de verduurzaming van de industrie door te zetten en de juiste keuzes in de ruimte te kunnen maken.

Wie zijn er vanuit Rijk en regio betrokken

De ministeries van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, van Infrastructuur en Waterstaat, van Economische Zaken, van Klimaat en Groene Groei en van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en de provincie Noord-Holland.

Wat spreken Rijk en provincie(s) af

- Rijk en provincie gaan in gesprek hoe de economie van de toekomst te sturen met randvoorwaarden en hoe dergelijke randvoorwaarden eruit zouden kunnen zien. Daarnaast gaan Rijk en provincie in gesprek over de mogelijkheden van wet- en regelgeving rondom milieuruimte in relatie tot een gezonde leefomgeving.

Het betreft een aanscherping en uitbreiding van een reeds gemaakte provincie-specifieke DO NOVEX afspraak in de categorie structurerende keuze.

THEMA: OVERIG
Onderwerp 12

Ondersteuning vanuit het Rijk bij opstellen Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord.

Probleemanalyse

Er spelen veel nationale opgaven in Noord-Holland Noord. Niet alles past. Hoe krijgen we een integrale afstemming en besluitvorming over ruimte voor energie-infrastructuur, ruimtelijk economische ontwikkeling, ruimte voor defensie, voedselproductie etc, binnen veranderende randvoorwaarden vanuit bodem, water en gezonde leefomgeving? De nationale opgaven bevatten o.a:

- Energienetwerk: aanlanding wind op zee, offshore, productie waterstof
- Nationale veiligheid: ruimte voor defensie / ontwikkeling maritiem Cluster Den Helder inclusief bereikbaarheid;
- Voedselzekerheid: Greenport NHN en Seedvalley
- Datacenters in de Wieringermeer: Agriport A7
- Woningbouw in de NHN-corridor: Alkmaar, Dijk en Waard, Hoorn-Enkhuizen als onderdeel van het Daily Urban System van de MRA, met verdere maatregelen om de bereikbaarheid te verbeteren.

De groei in Noord-Holland Noord brengt, naast voorspoed en economische versterking, óók nieuwe uitdagingen en risico's voor de regio met zich mee. De regio kan kwetsbaarder worden voor voorvallen en bedreigingen. Het huidige infrastructuurnetwerk boven Alkmaar is gevoelig voor congestie en uitval. Het ontbreekt aan robuuste verbindingen voor een veerkrachtige verkeersafwikkeling. Dat heeft ook impact op Maritiem Cluster en Defensie in Den Helder. Om deze kwetsbaarheid te verminderen is het wenselijk om ook plannen te overwegen die de weerbaarheid/veerkracht van de regio te vergroten.

Gezamenlijk doel

Rijk en provincie erkennen dat het wenselijk is om het Rijk te betrekken bij het bepalen van een integrale ruimtelijke koers voor de toekomst voor Noord-Holland Noord, op basis waarvan scherpe keuzes gemaakt kunnen worden welke nationale als regionale opgaven worden uitgevoerd (en welke niet). Hiervoor zal de provincie, conform de NOVEX-aanpak, aansluitend op het Ontwikkelperspectief NHN een regionale investeringsagenda opstellen.

Waar staan Rijk en regio op dit moment

In de regio lopen nu twee sporen:

- Voor de korte en middellange termijn wordt er nu gewerkt aan onder andere de nieuwe 380 kV hoogspannings-verbinding naar Noord-Holland Noord, de Woondeal NHN en het Maritiem Cluster Den Helder. Hier werken Rijk en regio al samen.
- Voor de middellange en lange termijn is de regio gestart met een traject om eind 2026 een ruimtelijk Ontwikkel-perspectief vast te stellen. Hierin werken provincie, de 17 gemeenten van Noord-Holland Noord en het hoogheem-raadschap Hollands Noorderkwartier samen met stakeholders aan een gezamenlijk ruimtelijk toekomstbeeld voor deze regio. Verschillende departementen zijn betrokken bij verschillende onderdelen van het eerste spoor, maar nog niet bij het opstellen van het Ontwikkelperspectief NHN zelf.
- Tijdens het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (november 2024) is afgesproken dat de (beperkt beschikbare) ambtelijke ondersteuning vanuit het Rijk (VRO) bij het opstellen van het Ontwikkelperspectief voor Noord-Holland Noord voortgezet kan worden.
- Binnen de Nota Ruimte wordt gewerkt met regionale ontwikkelstrategieën, de zgn. VISTA-systematiek. Zie hiervoor onderwerp 8 "Invulling huidige en toekomstige woningbouwambities".

Wie zijn er vanuit Rijk en regio betrokken

Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, ministerie van Defensie en provincie Noord-Holland.

Wat spreken Rijk en provincie(s) af

- Rijk en provincie herbevestigen de ondersteuning vanuit het Rijk bij het opstellen van het Ontwikkelperspectief voor Noord-Holland Noord door de provincie. Het initiatief om het Rijk te betrekken, zij het via VRO of direct via de dossierhouders bij de verschillende departementen, ligt bij de provincie. Om de kwetsbaarheid van het huidige infrastructuurnetwerk in NHN te verminderen, is het wenselijk om ook plannen te overwegen die de weerbaarheid/veerkracht van de regio vergroten. Dit vergt op korte termijn een analyse die door Rijk en regio samen wordt opgepakt. Het betreft een aanscherping van een reeds gemaakte BOL afspraak in de categorie onderzoek.
- Ten aanzien van de regionale VISTA-categorisering binnen de provincie Noord-Holland, blijven Rijk en provincie in gesprek.

4 OVERIGE ASPECTEN VAN TE MAKEN SPRAKEN

4.1 Betrokkenheid gemeenten, waterschap

- Provincies dragen zorg voor de afstemming met gemeenten en waterschappen.
- Zij worden betrokken bij zowel het opstellen ruimtelijk arrangement als het uitwerken van de door provincie en Rijk te maken afspraken.
- Gemeenten en waterschap tekenen niet mee.

4.2 Monitoring & Voortgang

- Periodiek overleg Rijk- en provincie op directeurenniveau (DO NOVEX).
- Periodiek bestuurlijk overleg (BOL).
- Gezamenlijke evaluatie te koppelen aan overlegmomenten en cyclus.
- Benutten van datasets (hier worden ook afspraken over gemaakt, dit is nog in ontwikkeling).

4.3 Looptijd afspraken

- Het ruimtelijk arrangement heeft een cyclisch karakter.
- Partijen hebben langjarige commitment bij de afspraken en de samenwerking.
- In het BOL 2026 wordt de voortgang van de uitwerking van de afspraken besproken en worden – waar relevant – vervolgafspraken gemaakt. De publicatie van de Nota Ruimte en de Omgevingsvisie zijn momenten om de huidige afspraken te bezien en zo nodig te herijken in het cyclisch proces van het Ruimtelijk Arrangement.
- Ook kunnen in het cyclisch proces ieder jaar nieuwe afspraken gemaakt worden. Hiertoe dient de voorraadagenda die deel uitmaakt van dit arrangement en jaarlijks een update kan krijgen.

5 ONDERTEKENING DOOR MINISTER VAN VRO EN GEDEPUTEERDE RUIMTE NOORD-HOLLAND

Den Haag, 3 juni 2025

Mona Keijzer
Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Esther Rommel
Gedeputeerde Ruimtelijke Ontwikkeling, Economie, Havens en Recreatie provincie Noord-Holland

Colofon

Uitgave
Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Fotografie
Provincie Noord-Holland

Grafische verzorging
The Creative Hub

Copyright
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Haarlem, juni 2025